УДК 378.14 + 811

Ю. М. Несин,
аспірантка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Організація навчання курсантів професійно спрямованого англомовного монологічного мовлення

У статті подано рекомендації щодо організації навчання курсантів професійно спрямованого англомовного монологічного мовлення. В результаті експериментального навчання було встановлено, що дотримання вказаних у статті методичних рекомендацій сприяє покращенню навчання курсантів професійно спрямованого англомовного монологічного мовлення. Зазначені рекомендації стосуються організаційних форм навчання курсантів, ступеня навчання професійно спрямованого монологічного мовлення, етапів навчання професійно спрямованого монологічного мовлення, оптимального варіанту розміщення парт в аудиторії, режимів роботи курсантів на занятті, ступеня керування викладача, виправлення помилок курсантів, забезпечення взаємоконтролю тощо.

Ключові слова: *курсант, англомовне монологічне мовлення, рекомендації, навчання.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Посилення ролі іншомовної підготовки майбутніх офіцерів зумовлена євроінтеграційними прагненнями України, участю українських військових у міжнародних програмах і операціях, вимогами Державної програми реформування та розвитку ЗС України, особливостями реформування ЗС України. Без умінь підготовленого монологічного мовлення (ММ) сьогодні неможливо ефективно керувати підрозділом, підготувати публічний виступ та самореалізуватися як особистість та професіонал.

В наказі Міністра оборони України № 267 «Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України та Плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України» від 01.06.2009 зазначено, що навчання військових фахівців іноземної мови не забезпечує досягнення значною частиною випускників цільового рівня мовної підготовки СМР 2 [11], а відповідно і рівня ЗЄР В 2 [4]. Опитування курсантів Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут" (ВІТІ НТУУ «КПІ») та аналіз їхніх монологічних висловлювань також свідчить про недостатній рівень сформованості їхніх умінь ММ.

Цим зумовлена необхідність надання рекомендацій щодо покращення організації навчання курсантів професійно спрямованого англомовного ММ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій… Проблема навчання курсантів ВВНЗ України англомовного ММ дотепер є нерозглянутою. Більшість досліджень надають рекомендації щодо організації навчання ММ студентів немовних спеціальностей [1; 2; 3; 5; 6; 7; 8; 9; 10], які були враховані у даній статті.

Формулювання цілей статті... **Метою** статті є надання рекомендацій щодо організації навчання курсантів професійно спрямованого англомовного ММ.

Виклад основного матеріалу… Основою створення методичних рекомендацій щодо організації навчання курсантів англомовного ММ стали результати проведеного експериментального дослідження на базі ВІТІ НТУУ «КПІ».

З метою ефективного навчання курсантів англомовного ММ сформулюємо основні рекомендації з організації такого навчання.

Навчання курсантів англомовного ММ доцільно реалізувати в межах дисципліни "Англійська мова професійного спрямування" для освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" в умовах кредитно-модульної системи.

Основними організаційними формами навчання курсантів підготовленого ММ повинні бути аудиторні заняття та позааудиторна робота. Під час позааудиторної роботи курсанти виконують домашні завдання.

Розпочинати навчання курсантів професійно орієнтованого ММ слід у тому семестрі, коли майбутні офіцери різних спеціальностей вивчають загальній військові теми, що, як правило, відбувається на старшому ступені навчання курсантів. Так, навчання курсантів ВІТІ НТУУ «КПІ» відбувалося на третьому курсі на прикладі блоку змістовних модулів за темою «Збройні сили країни, мова якої вивчається і НАТО». Реалізувався розроблений комплекс вправ в межах одного ситуативно-тематичного циклу, дотримуючись етапів навчання професійно спрямованого ММ. На першому етапі слід навчати об'єднувати зразок мовлення рівня фрази в понадфразову єдність, необхідність якого зумовлена складністю професійно спрямованого ММ. Цей етап було визначено підготовчим. На основному етапі курсанти повинні будували самостійні мінімонологи за допомогою штучно створених опор та створювати монологи текстового рівня з використанням лише природних опор або без опор.

Важливо реалізувати навчання професійно спрямованого ММ на тому ступені, коли курсанти досягли середнього рівня володіння загальною англійською мовою – рівень В2 ЗЄР [4].

Враховуючи ступінь навчання курсантів, слід уникати перекладних способів семантизації нових ЛО. Для розкриття значення доцільно використовувати наочну семантизацію, ілюстративне речення, антоніми або синоніми, дефініцію тощо.

Навчання курсантів усного підготовленого ММ повинно охоплювати практичну, розвивальну, освітню та виховну мету.

Бажано проводити заняття в просторій аудиторії, де курсанти можуть вільно пересуватися, мають можливість спілкуватися з іншими курсантами свої мінігрупи, презентувати командні виступи, швидко проводити опитування тощо. Найбільш оптимальним варіантом розміщення парт є літерою «П» або

колом. Це стимулює навіть немотивованих курсантів брати активну участь у навчанні.

Під час навчання доцільно використовувати різні режими роботи, однак особливо ефективними виявилися режими роботи в парах та в мінігрупах, що дозволяє значній кількості курсантів одночасно продукувати монологічні висловлювання. Такі режими роботи зменшують рівень напруги на занятті, оптимізують атмосферу навчання, призвичаюють курсантів до динамічного темпу заняття.

Викладачу важливо постійно слідкувати за навчанням курсантів, хвалити за старання та успіхи, вміти підтримувати позитивний психологічний клімат на уроці, нейтралізувати можливі конфлікти між курсантами на занятті.

Пропонуючи курсантам вправи для формування фонетичних, лексичних, граматичних навичок ММ, слід керувати діями курсантів, уникати занадто тривалого виконання вправ, такі вправи повинні характеризуватися ясністю форми та жорсткістю інструкцій.

На наступних етапах навчання професійно спрямованого ММ викладачу слід уникати жорсткого керування діями курсантів, на цих етапах у них повинна проявлятися творчість та самостійність.

Навчаючись професійно спрямованого ММ курсанти роблять чимало помилок, однак їх краще записувати, щоб не заважати курсанту продукувати монологічне висловлювання. Допускаються також невербальні підказки з боку викладача, що стимулюють курсантів самостійно виправити помилки. Після закінчення продукування ВБ викладач може пропонувати курсантам разом проаналізувати та виправити допущені помилки або відтворити виправлений варіант.

З метою ефективного навчання курсантів англомовного ММ слід застосовувати само- та взаємоконтроль. Оскільки ми реалізували навчання курсантів професійно орієнтованого ММ на матеріалі військових брифінгів, то з метою взаємооцінювання курсантами виступів один одного, їм пропонувалося заповнити форму взаємоаналізу військового брифінгу, представлену у табл. 1.

Таблиця 1.

Peer Assessment Form for Military Briefing

Put either "+" or "–" next to each criterium

		Cadet A	Cadet B	Cadet C
Opening	The opening is appropriate: a) includes briefer's name, rank and organization; b) the type is correctly identified; c) the purpose is clearly identified.			
	The speaker outlines well what he will be briefing on.			
Delivery	The points are accurate, brief, clear, and concise.			
	The briefing is right to the point.			
	The briefer: - uses clear, appropriate language: a) the vocabulary is suitable for the audience; b) correct pronunciation of words; c) mostly the Active Voice, simple words and phrases, short sentences and paragraphs.			
	- knows necessary material well			
	- analyzed all the aspects of the problem			
	- adheres to topic			
	- maintains logical organization using one of the following types of organization: a) chronological; b) geographic; c) order of importance; d) cause and/or effect.			
	- uses appropriate transitions between points: a) smooth flow from point to point; b) keeping to outline.			
	- emphasizes important points.			
	- effectively uses his voice: a) speaks loud enough; b) speaks distinctly and clearly.			
	- uses body language properly: a) avoids distracting gestures with his arms or legs (e.g., putting his hands in his pockets or tapping his foot unconsciously); b) maintains upright posture.			
	- has appropriate appearance.			
	- makes sufficient eye contact.			
	- is perceived as a credible briefer.			
	- uses visual aids effectively: a) one aid for each major point of the briefing; b) no complex or distracting graphics; c) no spelling mistakes.			
	- uses the time frame effectively.			
	- uses brief notes or an outline.			
	- shows proper military respect and bearing.			
Conclusion	The briefer summarizes well.			
	The ending is appropriate.			
	The briefer : - opens for questions and answers.			
	- listens carefully to the questions.			
	- gives appropriate specific answers .			

Курсанти можуть заповнювати форму для взаємоаналізу одразу після монологічного висловлювання курсанта або здійснити оцінку у вигляді

домашнього завдання, попереднього записавши виступ курсанта на телефон або відеокамеру.

Навчання майбутніх офіцерів слід здійснювати з урахуванням загальнодидактичних та загальнометодичних принципів.

Під час заняття необхідно моделювати максимально наближені до реальних умов ситуації професійного спілкування.

З метою ефективного навчання курсантів професійно спрямованого ММ викладачу слід узагальнювати вивчений матеріал, порівнювати його з раніше вивченим та забезпечувати його повторення в нових мовленнєвих ситуаціях.

Важливо забезпечити інтелектуальне напруження на занятті, що досягається шляхом виконання курсантами проблемних завдань, складанням схем, діаграм тощо.

Врахування гендерних особливостей груп (переважання юнаків) можна реалізувати шляхом висування нових нестандартних рішень та підходів, підтримки впевненості курсантів, поєднання окремих дій в систему, зниженням вимог до акуратності та ретельності виконання завдань, швидкості мови, наполегливості.

З метою нейтралізації негативних явищ соціальної ізоляції курсантів необхідно застосовувати засоби емоційного розвантаження, такі як драматизація, рольові ігри, жарти тощо.

Під час навчання курсантів викладачу слід бути особливо справедливим, приділяти увагу всім курсантам, дослухатися до різних точок зору, уникати повчання, частого повтору матеріалу, що спричинено досить високим рівнем агресивності курсантів та психоемоційними навантаженнями.

Не варто занадто великої уваги приділяти балам, шкалі оцінювання, рейтингу, адже це зміщує акцент з самого навчання до формальної його сторони. Не слід оголошувати низькі оцінки при всій групі, акцентувати надмірну квагу на помилки окремого курсанта.

Викладач повинен забезпечити зміну видів діяльності на занятті, задати оптимальний для групи темп.

Для підготовки власних монологічних висловлювань курсанти повинні використовувати ресурси Інтернет, зокрема сайти військових організацій, фахові журнали іноземною мовою тощо.

З метою ефективного навчання за розробленою методикою викладач повинен забезпечити курсантів достатньою кількістю роздрукованих або представлених на слайдах наочних матеріалів.

Навчання курсантів професійно спрямованого ММ бажано реалізувати з використанням мультимедійного проектора.

Враховуючи психологічні особливості курсантів, викладач може обирати спосіб ознайомлення курсантів з новим матеріалом: пояснення, евристична бесіда, комбінований спосіб тощо.

Слід враховувати часовий фактор. Викладач завжди повинен готуватися до занять, змінювати застарівші теми на більш актуальні.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку...Таким чином, у даній статті сформульовано основні методичні рекомендації щодо організації навчання курсантів професійно спрямованого англомовного ММ. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в розробці рекомендацій щодо організації навчання курсантів інших видів мовленнєвої діяльності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Авсюкевич Ю. С. Методика навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей: дис. … канд. пед. наук : 13.00.02 / Авсюкевич Юлія Сергіївна. – Запоріжжя, 2009. – 303 с.

2. Бондар Л. В. Методика навчання французького професійно спрямованого монологічного мовлення студентів технічних спеціальностей з урахуванням їх навчальних стилів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Бондар Леся Вікторівна. – К., 2011. – 336 с.

3. Драб Н. Л. Навчання майбутніх економістів іншомовного професійно спрямованого монологічного мовлення (монолог-презентація): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Наталія Леонідівна Драб. – К., 2003. – 201 с.

4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

5. Кіржнер С. Е. Навчання майбутніх юристів усного професійноспрямованого англійського монологічного мовлення з використанням автентичної відеофонограми: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кіржнер Світлана Естланівна. – К., 2009. – 171 с.

6. Лытнева А. П. Обучение устным монологическим высказываниям на основе материалов средств массовой информации в техническом вузе (I и II ступени обучения англ. языку): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Анна Павловна Лытнева. – К., 1992. – 251 с.

7. Петранговська Н. Р. Навчання студентів фізико-математичних факультетів професійно спрямованого монологу-міркування на основі англомовних фахових автентичних аудіотекстів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Наталія Романівна Петранговська. – К., 2004. – 290 с.

8. Соловьева Н. Д. Индивидуализированное обучение устной иноязычной монологической речи по специальности в неязыковом вузе (2 этап, английский язык): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Соловьева Наталия Дмитриевна. – К., 1990. – 253 с.

9. Сунцова Е. Н. Обучение монологическому высказыванию в условиях профессионально-ориентированного общения с использованием аутентичных видеодокументов (Английский язык, неязыковой вуз): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Сунцова Евгения Николаевна. – Томск, 2005. – 215 с.

10. Федорова І. А. Навчання майбутніх економістів-міжнародників професійно спрямованого англомовного монологу-повідомлення: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Федорова Інеса Анатоліївна. – К., 2006. – 176 с.

11. NATO Standartization Agreement STANAG 6001 “Language Proficiency Levels” [4th Edition]. – Brussels : NATO Standardization Agency, 2010. – 21 p.

Аннотация

Ю. М. Несин

Организация обучения курсантов профессионально направленной англоязычной монологической речи

В статье приведены рекомендации касательно организации обучения курсантов профессионально направленной англоязычной монологической речи. В результате экспериментального обучения было установлено, что соблюдение указанных в статье рекомендаций способствует улучшению обучения курсантов профессионально направленной англоязычной монологической речи. Указанные рекомендации касаются организационных форм обучения курсантов, курса обучения курсантов профессионально направленной англоязычной монологической речи, этапов обучения профессионально направленной англоязычной монологической речи, оптимального варианта размещения парт в аудитории, режимов работы курсантов на занятии, степени управления преподавателя, исправления ошибок курсантов, обеспечения взаимоконтроля и т. д.

Ключевые слова: *курсант, англоязычная монологическая речь, реккомендации, обучение.*

Summary

I. M. Nesyn

Organization of teaching cadets professionally oriented English monologue speaking

The article gives the main recommendations concerning organization of teaching cadets professionally oriented English monologue speaking. The results of the experimental teaching showed that recommendations can improve teaching cadets professionally oriented English monologue speaking. The given recommendations concern organizational forms of teaching cadets, term of teaching cadets professionally oriented English monologue speaking, stages of teaching cadets professionally oriented English monologue speaking, optimal classroom desk arrangement, performance regimes in the class, level of teacher control, error correction, cadets assessment of each other and so on.

Key words: *cadet, English monologue speaking, recommendations, teaching.*